

Lausunto asiassa Naantalin terminaalin toiminnan muuttaminen ja toiminnan aloittamislupa, Neste Oyj, Naantali

Ympäristö- ja rakennuslautakunta 24.08.2022 § 48

763/11.01.00.06/2022

Valmistelija

Ympäristöpäällikkö Saija Kajala 15.8.2022:

Dnro ESAVI/12155/2022

Etelä-Suomen aluehallintovirasto pyytää Naantalin kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen lausuntoa Neste Oyj:n hakemuksesta koskien Naantalin terminaalin toiminnan muuttamista ja toiminnan aloittamislupaa. Lausunto pyydetään 8.8.2022 mennessä. Lausunnon antamiselle on myönnetty lisääaikaa 31.8.2022 saakka.

Hakemus

Neste Oyj:n Naantalin öljynjalostamon toiminta lakkautettiin 31.3.2021. Jalostamoalueeseen kuuluneiden öljysataman, jakeluterminaalien, säiliöalueiden ja käyttöhyödykealueen toiminta jatkuu Naantalin terminaalina. Hakemus koskee öljynjalostuksen lopettamista ja toiminnan muuttamista terminaalitoiminnaksi.

Toiminnanharjoittaja hakee muutosta Etelä-Suomen aluehallintoviraston päätökseen Nro 35/2018/1 toiminnan olennaisen muutoksen takia ympäristönsuojelulain 29 §:n perusteella. Lisäksi toiminnanharjoittaja hakee toiminnan päättymisen vuoksi seuraavien päätösten rauettamista:

- Etelä-Suomen aluehallintoviraston 15.4.2020 antama päätös nro 141/2020
- Etelä-Suomen aluehallintoviraston 6.10.2017 antama päätös nro 190/2017/1
- Etelä-Suomen aluehallintoviraston 26.2.2018 antaman päätöksen nro 35/2018/1 osittainen rauettaminen.

Toiminnan olennaisen muutoksen jälkeen laitos ei ole enää direktiivilaitos. Naantalin terminaalien toiminta on luvanvaraista ympäristönsuojelulain 27 §:n 1 momentin ja liitteen 1 taulukon 2 kohtien 5 d, 12 a ja 12 d perusteella.

Toiminnanharjoittajalla on Etelä-Suomen aluehallintovirastossa vireillä ympäristölupa-asia Naantalin terminaalien toiminnan muuttaminen koskien uusia kuumaöljyuuneja ja toiminnan aloittamislupa, dnro ESAVI/45533/2021. Hakija toivoo, että kuumaöljyuuneista annettava päätös tullaan sellaisenaan yhdistämään tämän hakemuksen perusteella annettavaan ympäristölupapäätökseen ja että samalla kuumaöljyuunien erillinen ympäristölupapäätös rauetetaan.

Raakaöljyn jalostaminen tuotteiksi on lopetettu ja Naantalin öljynjalostamon prosessilaitteet poistettu käytöstä. Naantalin terminaalien toiminta kattaa pääsääntöisesti nestemäisten polttoaineiden, liuottimien ja bitumituotteiden varastoinnin, öljysataman ja jakeluterminaalien. Terminaalissa varastoitavat tuotteet ja sieltä jaettavat tuotteet jalostetaan

muualla. Varastosäiliöissä tehdään edelleen valmiiden tuotteiden sekoittamista tuotekomponenteista. Satamassa on kolme laituria, joilta voidaan lastata ja purkaa nestemäisiä raaka-aineita ja tuotteita. Jakeluterminaalin kautta hoidetaan nestemäisten polttoaineiden jakelua Lounais-Suomen alueelle sekä varastoidaan uusiutuvia ja jätteperäisiä raaka-aineita Porvoon jalostamon käyttöön.

Öljysataman vuotuisten laivakäyntien määrä vähentyy noin 30 % öljynjalostamon toiminnan aikaisesta määrästä. Myös sataman läpimeno pienenee noin 4,8 miljoonasta tonnista noin 2,3 miljoonaan tonniin. Jakeluterminaalista jaeltavissa määrissä ja säiliöautoliikenteessä ei tapahdu muutoksia. Jakeluterminaalin läpimeno on noin 1,2 miljoona tonnia vuodessa.

Toiminnan muutoksen myötä päästöt ilmaan pienenevät merkittävästi. Terminaalitoiminnan rikin- ja typenoksidien päästöt ovat noin 98-99 % pienemmät kuin öljynjalostamon. Pääosa näistä päästöistä muodostui öljynjalostamon prosessiuuneissa ja rikintalteenottoyksikössä. Haihtuvien hiilivetyjen (NMVOC) päästöt ovat noin 60 % pienemmät kuin jalostamatoiminnan aikana. Jätevesilaitoksen päästöjen mereen arvioidaan pienentyvän etenkin typen osalta, mutta terminaalitoiminnalle ominainen päästötaso ei ole vielä vakiintunut. Ympäristömelu on vähentynyt prosessilaitteiden sulkemisen myötä. Jakeluterminaalin bensiini-, diesel- ja liuotinlastausvarret on yhdistetty kaasujentalteenottolaitteistoon.

Terminaali hankkii tarvitsemansa raakaveden Naantalın vedeltä. Jäähdytysvettä ei enää käytetä jalostamatoiminnan päätyttyä. Terminaalın palovesipumput ottavat paloveden merestä koestuksia varten ja mahdollisessa tulipalotilanteessa.

Terminaalissa syntyvät jätevedet käsitellään omalla jätevedenpuhdistamolla. Naantalın terminaalın jätevesilaitos on suunniteltu öljyisten vesien käsittelyyn. Jätevesien puhdistus muodostuu kolmesta eri käsittelyvaiheesta vaiheesta; mekaanisesta, kemiallisesta ja biologisesta. Jätevesi- laitoksella käsitellään terminaalın öljyiset vedet, saniteettivedet ja osa alueen sadevesistä. Laivojen pesu- ja painolastivedet käsitellään myös terminaalın jätevesilaitoksella. Saniteettivesien eriyttämistä umpisäiliöön tarkastellaan kevään 2021 aikana. Satamassa ja Tupavuoren säiliöalueella syntyvät jätevedet pumpataan maanpäällistä putkea myöten jalostamon jäteveden puhdistamossa käsiteltäväksi.

Terminaalilla syntyviä jätteitä voidaan välivarastoida Moton alueella, joka sijaitsee Tupavuoren säiliöalueen vieressä. Moton alue on osittain laatoitettu ja viemäröity ja osittain hiekkakenttää. Hiekkakentällä varastoidaan esimerkiksi puhtaita maa- ja kiviaineksia tai jätelavoja. Laatoitetulla alueella voidaan väli-varastoida haitta-ainepitoista maata ja esimerkiksi rakennusjätettä sekä IBC-kontteja. Motossa on myös mahdollista esikäsitellä bitumisäiliöiden huolloista syntyviä öljyisiä jätteitä. Säiliöiden pohjalle voi jäädä tuotannollisen lopputyhjennyksen jälkeen bitumia, joka on irrotettava korkeapainevedellä. Säiliöiden tyhjennyksestä ja puhdistuksessa syntyvästä bitumi-vesi-seoksesta täytyy joissain tilanteissa erottaa vettä asianmukaisen jätekuljetuksen mahdollistamiseksi käsittelylaitokselle. Aiemmin tällaisissa tilanteissa erillinen erotusallas on perustettu tarveperusteisesti. Keväällä 2022 Motossa olevan betonisen maastolaatan päälle rakennetaan pysyvä allas, jonka seinät tehdään betoniharkoista. Myös koko maastolaattaa ympäröi kiinteä korotettu betonireunus, ja laatta on viemäröity. Altaan sisäpuolella on kolme öljyisen veden keräilyjärjestelmään kytkettyä kaivoa, joiden ympärillä on betonirenkaat ja hiekkareunus. Kiintoaine ja öljyinen vesi erotetaan

hiekkasuodatuksella. Öljyinen vesi käsitellään terminaalin jätevesilaitoksella. Erottunut kiintoaine lastataan tiiviisiin kuljetusastioihin kuljetettavaksi ulkopuoliseen loppukäsittelypaikkaan säännöllisesti.

Hakija on esittänyt muutokset lupamääräyksiin lupahakemuksen liitteessä 14 ja muutoksen jätevesitarkkailulle liitteessä 10_9.

Hakija esittää uutta lupamääräystä, jolla sallitaan luvanhaltijaa ottamaan vastaan ja varastoimaan väliaikaisesti ainakin seuraavia jäteluokituksen mukaisia aineita:

- Lihan, kalan ja muiden eläinperäisten elintarvikkeiden valmistuksessa ja jalostuksessa syntyvät jätteet (kuten eläinrasva, kalanrasva ja -öljy), enintään 60 000 t/a
- Kasvipäristen tuotteiden valmistuksessa ja jalostuksessa syntyvät jätteet (kuten kasviöljyjen jalostuksen jätteet, palmulieteöljy), enintään 15 000 t/a
- Rasvojen, voiteiden ja vastaavien valmistuksessa syntyvät jätteet (kuten oleokemian teollisuuden ja biodieselin valmistuksessa syntyvät rasvahapposeokset), enintään 5 000 t/a
- Yhdyskuntajätteet (kuten käytetty paistorasva, rasvakaivoista ja viemäreistä kerätty rasva), enintään 20 000 t/a

Lisäksi hakijan on esittänyt, että terminaalilla voidaan varastoida myös metsäteollisuuden nestemäisiä sivuvirtoja, esimerkiksi biojalostuksen prosessin tuotteina tai sivutuotteena syntyviä tisleitä kuten vapaat rasvahapot ja mäntyöljypiki.

Nesteen jalostamoilla käytetään jo nyt kasvi- ja eläinrasvoja NEXBTL-prosessin raaka-aineena. Eläinrasvojen mahdollisia hajuja vähennetään hygienisoimalla eläinrasvat kuumennuskäsittelyllä (renderöinti) eläinrasvaa toimittavalla renderöintilaitoksella ennen rasvan terminaalille toimittamista. Eläin- ja kasvirasvojen hajujen leviämistä estetään varastoimalla rasvat käyttötarkoitukseen soveltuvissa säiliöissä. Hajukaasujen muodostumista voidaan estää pitämällä säiliöissä jatkuvasti ylipainetta typpikaasun avulla, eli typpipatja nestepinnan yläpuolella. Neste Oyj:n eläin- ja kasvirasvoja käsittelevillä ja varastoivilla laitoksilla ei ole saatu näihin toimintoihin liittyviä hajuhaittailmoituksia.

Naantalın terminaalin toiminnassa mahdollisia hajulähteitä ovat tuotteiden varastointi ja käsittely sekä jätevesien käsittely. Öljynjalostustoiminnan lakattua on osa mahdollisista hajulähteistä poistunut ja VOC-päästöjen hakija arvioi vähentyvän noin 60 %.

Hakija on esittänyt, ettei nykyiseen 170 000 euron suuruiseen vakuuteen tehdä muutoksia (lupamääräys 68). Vakuus on koskenut öljynjalostamon ja terminaalin toimintaa, ja terminaalilla käsiteltävien jätteiden määrä on pienempi. Laivoilta vastaanotettavia öljyjä ei enää käsitellä itse, vaan ne toimitetaan käsiteltäväksi luvanvaraiselle vastaanottajalle. Toisaalta hakija esittää lupamääräystä jäteluokituksen mukaisten raaka-aineiden varastoimiseksi. Nykyinen vakuus kattaisi hakijan mukaan uusien raaka-aineiden varastoinnin.

Toiminnanharjoittajan tavoitteena on purkaa pääosin jalostusalueen maanpäälliset ja maanalaiset rakenteet, arvioida jalostusalueen maaperän pilaantuneisuus ja puhdistustarve sekä tarvittaessa toteuttaa siihen liittyvät riskienhallintatoimenpiteet. Työ tulee kestämään useita vuosia, ja se on jaettu kolmeen vaiheeseen:

- Sellaisenaan uudelleen käyttöön sopivien laitteiden irrottaminen
- Muiden laitteiden ja rakenteiden purku

- maaperän pilaantuneisuuden ja puhdistustarpeen arviointi sekä mahdolliset riskienhallintatoimenpiteet.

Naantalin öljynjalostamo on toiminut vuodesta 1957 lähtien sekä Naantalin terminaali 1.4.2021 alkaen. Alueen pitkästä toimintahistoriasta johtuen öljynjalostamon prosessialueiden ja varastosäiliöiden sekä putkisiltojen alla olevan maaperän arvioidaan monin paikoin sisältävän öljynjalostukselle tyypillisiä haitta-aineita. Naantalin öljynjalostamon jalostustoiminnan loppuminen ja sen jälkeinen prosessialueen maaperän ja pohjaveden pilaantuneisuuden ja puhdistustarpeen arvio toteutetaan tästä lupahakemuksesta erillisenä menettelynä Varsinais-Suomen ELY-keskuksen ohjauksessa ja määräysten mukaisesti. Suljetun jalostamoalueen prosessirakenteiden purkaminen tapahtuu arviolta vuosina 2022–2030. Jalostamorakenteiden purkamiselle haetaan purkulupa Naantalin kaupungilta. Ensisijaisena tavoitteena on hyödyntää ja kierrättää purkamisesta syntyvä materiaali.

Käytössä olevien säiliöiden lisäksi terminaalilla on yhteensä 29 kappaletta nestemäisten polttoaineiden ja jäteveden varastointiin tarkoitettua säiliötä, jotka on päätetty poistaa käytöstä. Näiden säiliöiden tilavuus on yhteensä 168 780 m³. Käytöstä poistettavat säiliöt tullaan tyhjentämään ja pesemään vuosien 2022-2030 aikana. Kaikkia käytöstä poistettuja säiliöitä ei tulla purkamaan, vaan ne voidaan tulevaisuudessa ottaa uudelleen käyttöön erillisellä lupamenettelyllä.

Toiminnan aloittaminen muutoksenhausta huolimatta

Hakija hakee ympäristönsuojelulain 199 §:n mukaista oikeutta jatkaa Naantalin terminaalin toimintaa lupapäätökseen kohdistuvasta mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta. Naantalin terminaalin toiminta sisältyy voimassa olevaan ympäristölupaan ja tämän toiminnan vaikutukset ympäristöön ovat huomattavasti öljynjalostuksen aiempaa toimintaa vähäisemmät.

Hakemusasiakirjat lupamääräysten ja jätevesien tarkkailun muuttamista koskien ovat esityslistan oheismateriaalina, samoin nykyinen ympäristölupapäätös 35/2018/1, Dnro ESAVI/4945/2016. Kuulutus ja hakemusasiakirjat ovat kokonaisuudessaan luettavissa osoitteessa <https://ylupa.avi.fi/fi-FI/asia/2183964>.

Oheismateriaali:

- Hakijan esitys lupamääräyksiksi
- Muutokset jätevesien tarkkailuohjelmaan
- Ympäristölupapäätös 35/2018/1

Esittelijä

Ympäristöpäällikkö

Päätösehdotus

Naantalin kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisena toimiva ympäristö- ja rakennuslautakunta toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Ympäristönsuojeluasetuksen 3 § kohta 2 mukaan lupahakemuksessa tulee esittää tiedot kiinteistöstä ja sillä sijaitsevista laitoksista ja toiminnasta sekä näiden haltijoista. Hakija on esittänyt hakemuksessaan luettelon kiinteistöistä, joille Naantalin terminaalin toimintoja sijoittuu, mutta ei sitä mitään toimintoja niille sijoittuu.

Hakemuksen liitteen 10_9 mukaan saniteettijätevesien

eriyttämistä umpisäiliöön tarkastellaan kevään 2021 aikana. Saniteettijätevesien eriyttämisestä tulisi esittää selvitys, josta käy ilmi muodostuvien saniteettijätevesien laatu ja määrä sekä puhdistustehokkuus nykyisessä järjestelmässä. Saniteettijätevesien eriyttämiselvityksessä tulisi esittää myös mahdollinen aikataulu, mihin mennessä jätevedet voidaan toimittaa kunnalliseen jätevedenpuhdistamoon.

Jätevesien osalta nykyiset päästöraja-arvot eri parametrien osalta ovat merkittävästi korkeammat kuin kuukausina 04/2021-12/2021 toteutuneet päästöt. Jätevedelle annettuja päästöraja-arvoja on syytä tarkistaa nykyisessä satama- ja terminaalityössä toteutuvia päästöjä vastaaviksi.

Moton alueen jätteen käsittely tulee järjestää tiivispohjaisella, kemikaaleja kestäväällä alustalla ja käsittelyalueen vedet johtaa asianmukaiseen käsittelyyn maaperän ja pohjaveden pilaantumisen ehkäisemiseksi. Öljyisiä jätevesiä muodostavien alueiden, kuten nk. Moton alueen, viemärit tulisi mahdollisuuksien mukaan varustaa öljynerottimin ennen jätevesien ohjaamista edelleen jätevedenpuhdistamolle.

Hakijan esittämille uusille välivarastoitaville jätėjakeille tulee asettaa maksimi kertavarastomäärät. Vakuussumman tulee perustua laskelmaan ja kattaa jätėjakeiden maksimi kertavarastomäärien poiskuljetus- ja käsittelykustannukset.

Eläinperäisistä jätėjakeiden varastoinnista ja purku- ja lastaustilanteista ei saa aiheutua hajuhaittaa. Eläimistä saatavia sivutuotteita ja niistä johdettuja tuotteita säätelee EU:n sivutuoteasetus. Turvallisuusselvityksessä tulee ottaa huomioon eläinperäiset jätteet ja niiden käsittely riskienhallinnan osalta ja mahdollisten vahinkojen varalta. Turvallisuusselvitys tulee tarvittaessa päivittää. Päivitetty turvallisuusselvitys pyydetään toimittamaan myös Naantalın kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle.

Hakemuksessa todetaan, että haihtuvien orgaanisten hiilivetyjen (VOC) -päästöjen osalta Naantalın terminaalilla arvioidaan olevan edelleen Turun alueen suurin osuus. Öljynjalostustoiminnasta terminaalityöintoihin siirryttäessä, VOC-päästöt pienenevät noin 60 %. Lupapäätöksessä tulee antaa tarvittavat määräykset VOC-päästöjen ja -hajapäästöjen seurannan ja vähentämisen osalta.

Koskien jalostamotoiminnan lakkauttamista, tulisi lupahakemusta täydentää vielä käytöstä poistuvien/poistuneiden, jalostamotoimintaan liittyneiden alueiden ja niiden rakenteiden, kuten viemäriinjojen ja niiden tarkastuskaivojen ynnä muiden maanpäällisten ja -alaisten rakenteiden, selvityksin (asemapiirros tai vastaava). Lupapäätöksessä tulee antaa tarvittavat määräykset jalostamotoimintaan liittyneiden rakenteiden purusta siltä osin kuin niille ei ole enää jatkokäyttöä ja ne katsotaan jätteeksi. Lupapäätöksessä tulee antaa myös muita tarvittavia määräyksiä jalostamotoiminnan lopettamiseen liittyen. Ympäristölupavollisen toiminnan osittaisessa lakkauttamisvaiheessa tulee tarkastella jalostamotoimintaan

liittyneitä alueita laajasti. Ympäristölupapäätöksen 35/2018/1 lupamääräyksen 69 mukaan: "Luvan saajan on hyvissä ajoin, viimeistään kuusi kuukautta ennen mahdollista toiminnan lopettamista esitettävä yksityiskohtainen suunnitelma vesiensuojelua, ilmansuojelua, maaperän puhdistamista ja suojelua ja jätehuoltoa koskevista, toiminnan lopettamiseen liittyvistä toimista ja vaikutusten tarkkailusta."

Jalostamotoiminnan lakkauttamista koskevassa ympäristölupapäätöksessä ei voi jättää täysin huomioimatta prosessialueen ulkopuolisilla maa-alueilla olevia, jalostamotoiminnasta aiheutuneita pilaantumia ja jäädä odottamaan niissä tapahtuvaa maankäytöllistä tai omistussuhteiden muutosta. Puhdistamista ei tule lykätä ilman perusteltuja ja realistisia käyttötarkoitussuunnitelmia. Lupapäätöksessä tulisi määrätä maaperän pilaantumisten selvittämisestä ympäristönsuojelulain 133 §:n nojalla niiltä osin kuin toiminta-alueet ovat olleet osa jalostamotoiminnan toiminnallista kokonaisuutta, kuten jalostamotoiminnan jätteiden käsittelyyn, väliavarastointiin ja jopa loppusijoitukseen tarkoitettuja alueita, ja jotka ovat poistuneet käytöstä joko jalostamotoiminnan aikana tai sen lakkauttamisen seurauksena. Jalostamotoiminnan lakkauttamisen myötä jollakin aikataululla puhdistettavia alueita on ainakin Naantalin kaupungin puolella sijaitseva, sillensä jätetty nk. Luolalan maankaatopaikka, jossa on maa- ja rakennusjätteiden lisäksi myös muuta jätettä ja mm. yli ylemmän ohjearvon ylittäviä vaarallisia aineita, kuten öljyhiilivetyjä ja raskasmetalleja (Lähde: Naantalin sähköasema, Fingrid Oyj, Maaperän pilaantuneisuus selvitys, 7.12.2009).

Päätös

Ympäristöpäällikön päätösehdotus hyväksyttiin.